

PRAVNI FAKULTET U ZAGREBU
KATEDRA ZA GRAĐANSKO PROCESNO PRAVO

JANJA MARIJAN

**ANALIZA PARNIČNOG PREDMETA
UTVRĐENJE OČINSTVA**

seminarski rad

mentor: doc. dr. ALAN UZELAC

travanj, 2002.

SADRŽAJ

<u>I. UVOD.....</u>	<u>3</u>
<u>II. DOJMOVI SA OPĆINSKOG SUDA.....</u>	<u>4</u>
<u>III. PRAVNA STVAR : UTVRĐENJE OČINSTVA.....</u>	<u>6</u>
a. Uvod	6
b. Tijek postupka	8
c. Obrada nekih procesnih problema iz analiziranog predmeta .	11
1. Ekshumacija u parničnom postupku.....	12
2. Priznanje tužbenog zahtjeva kao razlog neizvršenja ekshumacije	13
3. Ocjena dokaza	14
<u>IV. ZAKLJUČAK.....</u>	<u>17</u>
<u>Korištena literatura i pravni izvori.....</u>	<u>19</u>

I. UVOD

Ovaj rad je podijeljen na dva dijela. Budući da ga bez prakse, odrađene na Općinskom sudu u Zagrebu, ne bi ni bilo, u jednom dijelu opisani su moji dojmovi, stvoreni u 10 radnih dana, za vrijeme boravka kod jednog suca tijekom njegovog radnog vremena. Trudila sam se biti objektivna, te sam nastojala da me njegova ljubaznost i izlaženje u susret, ne zaslijepe prilikom pisanja o propustima koje je po mom mišljenju učinio, kao što sam nastojala ne gledati ga isključivo iz perspektive tih propusta, već i iz perspektive svih pozitivnih stvari kojih je također nesumnjivo bilo.

Za onaj drugi dio rada izabrala sam jedan slučaj, uvaživši početno samo sugestiju suca, a da bih se kasnije i sama uvjerila u zanimljivost - i procesnu i životnu - toga slučaja.

Tema, dakle, drugog dijela ovog rada je slučaj utvrđivanja porijekla jednome djetetu. Konkretno se radi o slučaju utvrđivanju očinstva.

Takve su teme delikatne već same po sebi, jer se tu uvijek radi o zadiranju u ljudsku intimu, o istraživanju, dokazivanju, i propitivanju nekih stvari i činjenica koje u normalnim okolnostima ostaju u krugu obitelji, a najčešće za njih znaju samo roditelji djeteta. Te normalne okolnosti, na sreću su ipak i najčešće, pa se ocem djeteta rođenog u braku, bez iznimke smatra muž majke, kao što će se isti smatrati ocem i ako je dijete rođeno u roku od tristo dana od prestanka braka.

Iako su prema Ustavu svi jednaki, položaj djece rođene u braku te one izvan njega, u bitnome se razlikuju. Tako će se potonjem djetetu očinstvo u maticu rođenih upisati tek na temelju priznanja muškarca koji se smatra ocem, a ako ono izostane, preostaje mogućnost utvrđivanja sudskom presudom.

U slučaju o kojem sam pisala radi se o očinstvu utvrđenom pravomoćnom sudskom presudom.

No put do nje nije bio nimalo uobičajen - nailazimo na neke opravdane, a neke neopravdane odluke suda, a da bi sve na kraju završilo već rečenom presudom, i što je apsolutno najvažnije, riješenim statusom za jedno dijete.

II. DOJMOVI SA OPĆINSKOG SUDA

Sudac pred kojim se slučaj o kojem pišem odvijao, radi na Općinskom sudu u Zagrebu. Sudnica mu nije osobito velika, zidovi joj nisu svježije okrečeni, dok mu je stol zatrpan povećom količinom spisa. Zapisničarka je poprilično nezainteresirana - pa je tako jednom prilikom pišući zapisnik, umjesto I tužena unijela svjedokinja, a kada sam joj rekla za grešku, odmahнула je rukom uz riječi "Ma tak' je on rekao" - zapisnik je, naime, još mogla kompjutorski ispraviti, no za to nije pokazala ni minimum volje...

Uz opis koji sam vam dala, toga suca po ničemu ne biste prepoznali, jer u navedenim uvjetima ih radi većina na tom sudu.

Zidove kreće na svoj račun, pa to ne rade svi (ipak - jedna je sutkinja dala srediti i parkete!), fotelje tapeciraju na svoj račun - što ipak čine češće, budući da na njima sami sjede... Dignitet suda čuvaju na razne načine, tako da taj sudac bez ustezanja "drekne" i na puno starije stranke koje dođu po rastavu, pa ni u sudnici ne održavaju "harmonične odnose". Najviše me se dojmio, priznajem, pozvavši na red jednog mladića koji civilno služi vojni rok. Napomenut ću, premda smatram jasnim, da to nije bio predmet spora.

Mladić je zatražio da ga se oslobodi plaćanja sudskih pristojbi, pa ga je sudac onda i saslušao u skladu sa Zakonom o parničnom postupku pritom dodavši i neka svoja pitanja, koja ne samo da nisam našla u zakonu, već ih smatram i nezakonitima.

Rekao je " Ovo što ću vas pitati je izvanraspravno ", pa krenuo s pitanjima, a da bi mladićeve odgovore u smislu neslaganja sa ratovanjem, netolerancijom, te nemogućnošću podržavanja istog davanjem doprinosa boravkom u vojsci, popratio ironičnim komentarima poput " Blago našoj državi s ovakvima "...

Ne mislim da je sudac, sudac, samo za vrijeme rasprave. Štoviše, tu idem mnogo dalje, pa smatram da sudac i u slobodno vrijeme, daleko od svog radnog mjesta, mora paziti da ne radi išta, što se kosi s njegovom nepristranom i časnom funkcijom.

Na žalost ili na sreću, ovom praksom uvjerila sam se u to da su u stvarnosti stvari mnogo drugačije. Važno je ipak za napomenuti, da za vrijeme vođenja rasprave, taj sudac doista nije pokazivao svoja privatna uvjerenja. Kako ne verbalno, tako ni konkludentnim činima, premda je kao podsjetnik da nam na kraju sudi netko gore, na zidu s leđa strankama, a pred njim samim, objesio raspelo veličine Zakona o parničnom postupku. Da dojmove pišem redom, od ulaska u njegovu sudnicu, to bi bio prvi zapis. Lagala bih da kažem da mi nije upalo u oko i prije tog suca i zapisničarke, i pripravnika koji je također bio tamo. I prije žutih zidova, i hrpe spisa, i starog namještaja.

Zašto?

Zato što ja ne bih voljela znati vjersku opredjeljenost svoga suca. Kao što ne bih voljela znati ni onu političku, seksualnu, ni umjetničku. Smatram da bi sudac iz sudnice trebao ukloniti i najmanji znak pripadnosti nečemu, jer će uvijek u istu tu sudnicu doći netko tko pripada dr. opciji; pa će taj netko, makar u samo svojoj glavi, dovesti u pitanje nepristranost suda.

A ta nepristranost ne smije biti dovedena u pitanje!

Pod cijenu da ovo zazvuči larpurlartistički, ja ću reći : Sudac može i mora pokazivati jedino pripadnost zakonu i zakonitosti, pravu i pravičnosti i to mu ujedno moraju biti i težnje.

Rasprave je, ovaj sudac, imao svaki dan, i to prije i poslije pauze - što smatram važnim za napomenuti, jer sam naknadno od nekih kolega sa seminara čula da su "njihovi" suci i prije pauze bili gotovi sa raspravama. Dnevno sam bila, u prosjeku, na pet rasprava, a u ta dva tjedna donio je oko pet presuda. Koliko sam se uvjerila, odista se vodio, čl.311.st.2. ZPP-a ¹, ne odugovlačeći postupak, te donosivši presudu na prvom ročištu kad god su za to bii ispunjeni uvjeti.

Statističko izvješće koje je dobio, pokazao je pripravniku i meni, iz čega je bilo vidljivo da je u protekla tri mjeseca riješio 80-ak slučajeva. Taj je sudac svakako u vrhu te "statističke piramide". Zamijetila sam da je najviše riješenih slučajeva u tom razdoblju imao jedan sudac sa njih više od 110, a najmanje jedan sa njih 11.

III. PRAVNA STVAR : UTVRĐENJE OČINSTVA

a. Uvod

Ustav implicitno jamči jednakost djece rođene u braku i izvan njega.² Ta jednakost se, ipak, ne ogleda i u načinu utvrđenja bračnog i izvanbračnog očinstva.

Očinstvo djeteta rođenog u braku, ne utvrđuje se, već se automatski, isključivo na temelju postojanja činjenice braka, upisuje u maticu rođenih djeteta. Isto se čini i u slučaju kada se dijete rodi u roku od 300 dana od prestanka braka. Takvo očinstvo zove se presumirano očinstvo i dijete kojem se ono automatski upisuje u maticu rođenih ima bračni status. Muškarac koji bi smatrao da je njegova supruga, zanjela s drugim, imao bi mogućnost osporavanja očinstva sudskim putem.

---

¹ Zakon o parničnom postupku, Informator, 2001., na nekim mjestima u tekstu označen je kraticom ZPP.

² Čl. 14. Ustava RH kaže da svi građani RH ... " imaju sva prava i slobode, neovisno o njihovoj rasi, boji kože, spolu, ... socijalnom podrijetlu, imovini, rođenju, ... ili dr. osobinama. Svi su pred zakonom jednaki."

S druge strane, kao protuteža bračnome, postoji izvanbračni status djeteta.

Kada rodi žena koja nije u braku, muškarac koji je otac djeteta, može to dijete pred odgovarajućim tijelom priznati.³

Pod uvjetom da je za to dobio potrebne pristanke, odnosno suglasnosti, takvo očinstvo biva upisano u maticu rođenih djeteta čime se izbjegavaju daljnji problemi i komplikacije.⁴ A oni se ogledaju u sljedećoj činjenici.

Prečesto se, nažalost dešava, da muškarci koji jesu očevi, a nisu u braku s djetetovom majkom, tu djecu ne priznaju. Tada se majke (najčešće one) upuštaju u mučne parnice za utvrđenje očinstva.⁵

Očinstvo utvrđeno ili neutvrđeno pravomoćnom sudskom presudom, konačno je i ne može se više pobijati odnosno dokazivati. Razlozi za to su jasni; odluka suda u statusnim sporovima te vrste donosi se na temelju iscrpnog postupka dokazivanja, a utemeljena je najčešće na rezultatima vještačenja kojima se u vrlo visokom, gotovo apsolutnom postotku sigurnosti utvrđuje porijeklo djeteta od roditelja.⁶ Najzastupljenija i najtočnija je DNA metoda.⁷

Slučaj o kojem ovdje pišem, nije klasičan slučaj. On to ne može biti već po svojoj naravi, ali on to i dalje nije ni po odlukama koje slijede u raspravama. U svome pisanju neću se zadržavati na svakom elementu tijeka postupka.

---

³ Očinstvo se može priznati pred matičarem, centrom za socijalnu skrb ili sudom, te u oporuci.

⁴ Da bi priznato očinstvo bilo upisano u maticu rođenih, traži se i pristanak djeteta i majke, odnosno suglasnost centa za socijalnu skrb.

⁵ Pravo na takvu tužbu imaju dijete rođeno izvan braka, majka, muškarac koji se smatra ocem i centar za socijalnu skrb.

⁶ Rabi se nekoliko metoda vještačenja radi utvrđivanja podrijetla djeteta od oca: ispitivanje krvnih grupa i faktora (služi prvenstveno za isključenje očinstva); HLA- sustav; DNA metoda.

⁷ Vjerojatnost da je tuženi muškarac otac djeteta je iznad 99,73%.

Neću to učiniti iz razloga što smatram da ovaj slučaj sadrži neke odluke i neke pogreške, razmatranjem kojih i ukazivanjem na koje, će ovaj rad biti zanimljiviji i kvalitetniji.

Radi njihovog boljeg razumijevanja, razložiti ću narav slučaja i njegov tijek pred sucem Općinskog suda u Zagrebu, nakon čega ću se vratiti na već spomenute elemente.

b. Tijek postupka

Tri mjeseca nakon samoubojstva I.M., Općinski sud u Zagrebu zaprima tužbu malodobnog M.U. zastupanog po majci K.U., kojom se tuže zakonski nasljednici pokojnog I.M., njegova supruga J.M., i kćeri R.M. i M.M., na utvrđenje očinstva.⁸ Vidljivo je da se ovdje radi o pasivnom suparničarstvu. Materijalnom, jer njihove obveze proizlaze iz iste činjenične i pravne osnove, jedinstvenom, jer se spor može riješiti samo na jednak način prema svim suparničarima i nužnom.

Iz tužbe je vidljivo da je zakonska zastupnica mladb. M.U. njegova majka K.U., a kao dokaz je priložen rodni list tužitelja. S aktivne strane suparničarstvo je izostalo, jer je dijete tužitelj samostalno, i samo je zastupano po svojoj zakonskoj zastupnici - majci. Najčešće se u praksi događa da se sa strane tužitelja javlja dijete kao prvotužitelj, a majka kao drugotužiteljica, dok u sporu imaju status jedinstvenih suparničara - odnosno, učinci presude odnose se na oba tužitelja. U ovom sporu, to nije bio slučaj.

U tužbi se, nadalje, navodi kako je pokojni I.M. otac tužitelja, te da ga je volio, darivao, posjećivao, a za što navodi i svjedoke : braću pokojnoga I.M.

---

⁸ Kada muškarac za kojeg se tvrdi da je otac djeteta, nije živ, tužba se podnosi protiv njegovih nasljednika, čl. 73. Obiteljskog zakona, Narodne novine br. 162, od 22. 12. 1998.

Stoji i kako su tužene znale da je tužitelj sin pokojnika, a kao dokaz se predlaže svjedočenje tužiteljeve majke i zakonske zastupnice K.U.

U slučaju protivljenja tuženih tužbi, predlažu se sredstva za utvrđivanje očinstva, te se od suda traži da donese presudu kojom se utvrđuje da je mladb. M.U. sin pokojnog I.M.

U odgovoru na tužbu tužene navode da se protive tužbenom zahtjevu u cjelosti, te predlažu da se isti zahtjev u cjelosti odbije. Sud, ipak, donosi rješenje kojim određuje da će se u ovoj pravnoj stvari provesti medicinsko vještačenje radi utvrđivanja očinstva DNA metodom.

Na ročištu sudac izvanraspravno saslušava vještaka koji u bitnome kazuje sljedeće: " najbolji način za utvrđivanje očinstva je DNA metoda.... u konkretnom slučaju najbolji i najsigurniji način za utvrđivanje očinstva, budući da roditelji presumptivnog oca više nisu živi, je uzimanje uzorka bilo zuba, bilo kose, eshumacijom presumptivnog oca."⁹

Sud donosi rješenje kojim za NN dan određuje očevid i ekshumaciju na koje se pozivaju punomoćnici tužitelja i sudski vještak.

Tužene Županijskome sudu podnose žalbu iz svih žalbenih razloga, u kojoj kazuju da su se tijekom cijelog postupka protivile vještačenju putem DNA metode iz razloga što ovaj sud ni prema odredbama ZPP-a, a ni Obiteljskog zakona ¹⁰, nije ovlašten donijeti rješenje kojim se određuje ekshumacija i djelomična

---

⁹ Kompletan navod preuzet iz zapisnika o izvanraspravnom saslušanju vještaka. U zapisniku se, inače, kao što je i vidljivo, pokojnik često spominje kao "presumptivni otac" što je netočno, jer je presumptivno očinstvo ono bračno. Pretpostavljam, da se taj termin ovdje koristi, jer se u konkretnom slučaju traži utvrđenje očinstva pokojniku, a ne nekoj trećoj osobi, što njega u tom kontekstu čini presumiranim ocem. Neovisno o navedenom, termin smatram pogrešnim.

¹⁰ Obiteljski zakon, Narodne novine, br. 162, od 22. 12. 1998.. Na nekim mjestima u tekstu navedeni zakon označen je kraticom ObZ.

obdukcija tijela pokojnika. Napominju nadalje da pokojnik ima pravo mira te da svako drugačije ponašanje čini učin kaznenog djela iz čl. 134. st. 2. Kaznenog zakona.

Također napominju da postoje i dr. načini utvrđenja očinstva.

Istovremeno podneskom traže od predsjednika Općinskog suda izuzeće raspravnog suca od svakog daljnjeg postupanja u postupku. Predsjednik suda zahtjev za izuzećem istoga dana odbija kao neosnovan. Odluka o žalbi, drugostupanjskog suda, nije uslijedila, a iz spisa nije vidljivo ni da je žalba poslana Županijskome sudu, kao ni njegova odluka o toj žalbi. Zaključujem da navedena žalba nije ni poslana drugostupanjskom sudu na odlučivanje.

U zapisniku sa očevida na kojem će se izvršiti ekshumacija tijela pokojnika, stoji kako su prisutni II tužena uz punomoćnika, sudski vještak i član upravnog odbora groblja. Nadalje, u zapisniku stoji da II tužena priznaje tužbeni zahtjev, nakon čega sud donosi rješenje kojim je očevid dovršen i ekshumacija se neće provesti. Pretpostavljam da je upravo to rješenje, razlog, iz kojeg gore navedena žalba nije poslana Županijskome sudu, iako mi nije jasno zašto je sudac odlučio najprije provesti radnju kojoj se tužene protive, a tek nakon njene provedbe prepustiti Županijskome sudu da o njoj sudi. Isto tako spisu prileže potvrde tužitelja o plaćenom iznosu od 6.000,00 kn za troškove vještačenja te 1.500,00 kn za očevid i ekshumaciju.¹¹ Budući da do vještačenja nije ni došlo, ipak nigdje ne stoji potvrda o vraćenom svoti tužitelju.

Daljnje radnje suda usmjerene su na postupak dokazivanja, saslušanjem svjedoka. Svjedoče braća i sestra pokojnog I.M. koji u bitnome kazuju kako im je poznato da je mladb. M.U. sin njihova brata, koji ga je dovodio njima u posjet, te kojem su i oni

---

¹¹ Suprotno čl. 289. st. 4. Zakona o parničnom postupku, po kojem se iz sredstava suda isplaćuje predujam za troškove vještaka.

povremeno dolazili u posjet. II tužena i III tužena izjavljaju kako ni one ni njihova majka, ovdje I tužena, nisu za vrijeme očeva života, ni slutile o postojanju pokojnikove izvanbračne veze. Kazuju kako su tek nakon očeve smrti, od njegove braće, saznali za tu vezu i dijete koje je navodno iz nje rođeno.

I tužena nijednom nije pristupila sudu. Vidljivo da joj u početku dostava nije bila uredno iskazana, a da bi kasnije završila na bolničkom liječenju (u prilogu vidljive povijesti bolesti), te da bi se sudu obratila dvaput pismenim putem u kojima daje iskaze istovjetne II i III tuženima.

Dvije godine i pet mjeseci nakon što je sud zaprimio tužbu, isti donosi presudu, kojom udovoljava zahtjevu tužitelja, i utvrđuje da je pokojni I.M. otac mldb. M.U.

c. Obrada nekih procesnih problema iz analiziranog predmeta

Smatram da se nelogičnosti u ovom sporu odvijaju u postupku dokazivanja. Iako zakon jasno kaže da sud može izvoditi i one dokaze koje stranke nisu predložile,¹² te iako sud prema vlastitom uvjerenju odlučuje koje će činjenice uzeti kao dokazane;¹³ smatram da sudac, pri tom odlučivanju, mora odvagnuti svako za i svako protiv, na određenu vrstu dokaza. To će češće biti jednostavan i kratkotrajan proces, no u nekim će slučajevima on zahtijevati i istraživanja i vještačenja u svrhu pronalaska onog najboljeg i najefikasnijeg.

Kao što sam već napisala, sud je u ovom slučaju odlučio provesti ekshumaciju iako zakon ekshumaciju izričito ne spominje kao mogućnost dokazivanja, a na što su se tužene u žalbi i pozivale.

---

¹² Čl. 7. st. 3. ZPP-a.

¹³ Čl. 8. ZPP.

1. Ekshumacija u parničnom postupku

Sudac kod kojeg sam bila na praksi zatražio je od mene da sastavim sustavni prikaz razloga po kojim bi ekshumacija bila dozvoljeno sredstvo i onih po kojima ne bi. Šire ću to obraditi u ovom radu.

U ZPP-u stoji da vještačenje obavljaju vještaci koje određuje parnični sud.¹⁴ Tom odredbom, zakonodavac je sudu prepustio izbor vještaka, taj mu izbor nije nametnuo slovom zakona. Vještačenje, dakle, koje će sud smatrati potrebnim - dozvoljeno je. Pored toga, sud vještačenje može povjeriti i stručnoj ustanovi (bolnici... laboratoriju...).¹⁵

Treba imati u vidu i obvezu svih tijela pružanja pravne pomoći na zahtjev suda, a u ovom je slučaju na to obvezna Uprava groblja. To je i regulirano na način da u Odluci o grobljima stoji odredba kojom se ekshumacija dozvoljava po odredbi suda.¹⁶ Kada se govori o odredbi suda, ne specificira se konkretan odjel suda, što nebitnim čini razliku između suca kaznenog ili parničnog odjela.

Specificirane odredbe o ekshumaciji u Zakonu o kaznenom postupku, mogu se tumačiti razlogom što su uz sud, u tom postupku i redarstvene vlasti, ovlaštene izvoditi određene radnje; izvide¹⁷, hitne istražne radnje¹⁸, kao i radnje u istrazi povjerene od istražnog suca.¹⁹

U cilju razgraničenja ovlasti suda i policije, eksplicitno je rečeno da ekshumaciju nalaže sud.

---

¹⁴ Čl. 251. st. 1. ZPP-a.

¹⁵ Čl. 252. st. 3. ZPP-a.

¹⁶ Čl. 51. Odluke o grobljima, Službeni glasnik br. 8/1967.

¹⁷ Čl. 177. Zakona o kaznenom postupku, Denona, 2000 - nadalje u tekstu označen je kraticom ZKP.

¹⁸ Čl. 184., čl. 185. ZKP-a.

¹⁹ Čl. 193. st. 3. ZKP-a.

Budući da su svi odjeli na sudovima izjednačeni, te svi suci na isti način školovani, smatram da intencija zakonodavca nije bila ne dopustiti ekshumaciju u parničnom postupku, već u kaznenom, spriječiti mogućnost zlorabe nje, od strane policije, kao ipak krajnjeg oblika dokazivanja. U tom kontekstu smatram istu dozvoljenim sredstvom, no opet, samo kao ultima ratio, jer se tu radi o zadiranju u pokojnikov mir i unošenju nemira u živote onih koji ga pamte.

Prije određivanja ekshumacije, sud mora odvagnuti dobra koja njome sukobljava; u ovom slučaju - pravo i interes djeteta na saznanje vlastitog podrijetla, i pravo mira pokojnika. Nema dvojbe da je ovdje interes djeteta jače pravo.

Ipak, ne i u slučaju u kojem se do zadovoljavanja tog interesa moglo doći na jednostavniji način, a čemu je, smatram, ovdje bio slučaj. No o tome u poglavlju o ocjeni dokaza.

2. Priznanje tužbenog zahtjeva kao razlog neizvršenja ekshumacije

Ovaj slučaj bio mi je predložen za obradu od suca koji ga je vodio. Objasnio mi je njegovu prirodu, zadržavši se na ekshumaciji, kao velikoj praznini ZPP-a.

Razgovorima sa drugim sucima (pa čak i sucem parničnog odjela Županijskog suda) i profesorima Pravnog fakulteta potvrdila sam svoje mišljenje kako ekshumacija kao sredstvo u parničnom postupku nije zabranjena.

Ono što sam uočila kao problem, u ovom slučaju, bilo je odustajanje od provođenja iste, već na samom licu mjesta, a to nakon priznanja tužbenog zahtjeva od II tužene. Uz postojanje čl. 331. ZPP-a, koji sudu omogućava donošenje presude na temelju priznanja, ovaj je sudac, smatram, previdio i čl. 274. ObZ-a koji onemogućava donošenje navedene presude u statusnim sporovima.

Stvar postaje još nejasnija, razmatranjem mogućnosti da sudac nije imao namjeru donijeti presudu temeljem datog priznanja,. Potpuno je nejasan razlog iz kojeg ga je onda prihvatio kao razlog odustajanja od izvođenja, u konkretnom slučaju, najsigurnijeg dokaza.

Možda je, uz već vidljiv lijes pokojnika iskopan iz zemlje, postupio na rečeni način, iz suosjećanja sa kćerima pokojnika - ustrajnim u protivljenju iskapanja svoga oca.

Što god bilo razlog sučevu odustajanju, smatram jasnim da je motiv priznanja očinstva bio neizvršenje ekshumacije i djelomične obdukcije nad pokojnikom, te da ga sud, nije smio cjeniti kao dokaz.

To se vidi iz ranijih obraćanja II tužene sudu, kad u bitnom kazuje, kako joj nije poznato da bi njezin otac imao i održavao izvanbračnu vezu iz koje je rođeno dijete, te da su joj tek nakon očeve smrti, njegova braća rekla za to. Nakon priznanja, u kasnijim obraćanjima sudu, daje istovjetan iskaz. Na temelju čega je onda dala priznanje?! Na temelju iskaza svojih stričeva?

Nejasno mi je kako je sud saznanju, dobivenom na posredan način - ne od pokojnika, mogao dati toliku težinu da je radi njega odustao od medicinskih vještačenja!

3. Ocjena dokaza

Tužene kazuju kako tek nakon smrti oca, od njegove braće saznaju, da pokojni ima i izvanbračnog sina. Informaciju, dakle, dobijaju po principu "rekla, kazala", što ovdje nije smjelo, smatram, biti cjenjeno kao dokaz, temeljem kojeg je presudom utvrđeno činjenično stanje. Ne, jer su postojale mogućnosti dobivanja dokaza medicinskim vještačenjem.

Drugačije bi bilo u slučaju, u kojem se do njih ne bi moglo doći. Da primjerice, pokojnik nema bliske krvne srodnike,

a nakon smrti je kremiran, dok sud neovisno o tim okolnostima mora donijeti presudu. Tu se javlja nužnost gomilanja indicija koje u određenim uvjetima dobivaju dokaznu snagu.²⁰

U ovom konkretnom slučaju, sud je imao na raspolaganju navedena vještačenja kojima je sa apsolutnom sigurnošću mogao utvrditi činjenično stanje. Ovaj sud to nije učinio i stoga smatram da nije dokaze cijenio na najbolji način.

Govorim to imajući u vidu da je presudu zapravo donio na temelju iskaza braće i sestre pokojnika (koji jedini iskazuju da su znali za izvanbračno dijete pokojnoga brata), a notorna je stvar da samom činu začeca, nitko treći nije prisutan. Čak i slučaju nečije prisutnosti, taj sam čas začeca nije vidljiv oku, i to je razlog što bi se, i uz svjedoke, presuda u paternitetskim sporovima (i maternitetskim), trebala donositi na temelju medicinskih vještačenja.

Kada spominjem medicinska vještačenja ne mislim isključivo na obdukciju tijela pokojnika, posebice imajući u vidu sljedeće : "Ako su oporučnim nasljednicima proglašeni bliski srodnici umrloga, medicinske metode vještačenja ukazivat će vjerovatno na određeni stupanj podudarnosti krvnog srodstva djeteta i muškarca. No ako su ostavinskim rješenjem za nasljednike proglašene osobe nesrodne ostavitelju ili pak pravne osobe, medinska vještačenja morat će se usmjeriti na eshumaciju i DNA analize..."²¹

Uz dvije kćeri pokojnik je imao još tri brata i sestru, pa su se medicinska vještačenja doista mogla usmjeriti u tom smjeru, što bi bilo i jednostavnije i jeftinije. Ponavljam i važnost čl.

---

²⁰ "Pravno relevantna činjenica utvrđena je posredno, ako je utvrđena na temelju jednog ili više indicija...posredno jer se do zaključka o postojanju činjenice dolazi preko lanca logičke argumentacije...opasnost od pogrešnog zaključivanja je to veća što je lanac dulji i karike slabije. Dugo vremena u razdoblju zakonske ili vezane ocjene dokaza, bilo je propisano da se na temelju indicija ne smije donositi osuda na redovnu kaznu." Krapac, D. ; Kazneno procesno pravo, Informator, 2000., str. 254.

²¹ Alinčić, Abramović, Hrabar, Jakovac-Lozić, Korać; Obiteljsko pravo; Narodne novine, Zagreb, 2001, str. 189.

10. ZPP-a koji u smislu načela ekonomičnosti zabranjuje sudu odugovlačenje postupka, kao što mu nalaže provođenje postupka sa što manje troškova.

Vještačenjem kojim bi se skratilo trajanje postupka, umanjio bi se i psihički pritisak na tužene koje su par mjeseci nakon smrti oca bile zatečene zaprimanjem tužbe i povlačenjem obiteljske intime po sudu. Bilo bi potrebno znatno manje njihovog obraćanja sudu te odgovaranja na razna neugodna pitanja.

Vezano indirektno za ovaj slučaj, postala sam svjesna i sljedećeg apsurda.

Naime, u slučaju, kad je navodni otac tužitelja živ, ne postoji ni jedno pravno sredstvo, kojim ga se može natjerati na podvrgavanje vještačenju radi dokazivanja očinstva. To je velika pravna praznina, koja tuženom muškarcu dopušta odugovlačenje postupka, koje se kosi sa odredbom čl. 267. st. 2. ObZ-a o hitnosti istog postupka.²²

No osim odugovlačenja, ni presuda se, ne može donijeti u apsolutnoj pravnoj sigurnosti, bez rezultata medicinskih vještačenja.

S druge strane, kada je muškarac za kojeg se tvrdi da je otac djeteta mrtav - uz sudsko rješenje o ekshumaciji - tkivo pokojnika bit će podvrgnuto analizi.

I ispada da je jednostavnije dokazati očinstvo pokojniku nego li živoj osobi. Posebice imajući na umu, vrlo često nerada upuštanja, u postupke utvrđivanja izvanbračnog očinstva, i razne načine njihova osujećivanja.

Ovaj slučaj je nakon više od dvije godine okončan presudom u kojoj, između ostalog, stoji sljedeće : " Sud u cjelosti poklanja vjeru iskazima zz tužitelja, tuženih i svjedok... Sud posebno

---

²² Odredbe o hitnosti rezultat su težnje za što bržim rezultatima o podrijetlu djeteta.

ističe kako nije proveo dokaz utvrđenja očinstva med. vještačenjem DNA metodom, imajući u vidu saznanje II tužene koja je na očevidu izjavila kako joj je poznato da je njen otac i otac ovdje tužitelju, a sve to imajući u vidu i čl. 8. i 10. ZPP-a, kao i delikatnost predmeta.”

Sud je, dakle, poklonio vjeru iskazima tuženih u kojima one kazuju kako ne znaju za sporno očinstvo. No ipak relevantnim smatra priznanje istoga od II tužene. Doista ne razumijem!

IV. ZAKLJUČAK

Odlučivanje o tuđim pravima vrlo je odgovoran zadatak. Često u razgovorima čujem kako je profesija sudac, zapravo “igranje Boga”, i kako si uskraćujemo šansu mirnog sna, pri izabiranju iste, za životni poziv. Smatram da to nije točno, iako se suđenjem doista zadire u najosjetljivije životne teme i osnovne ljudske slobode.

Nažalost, pored ljudi koji taj posao obavljaju prizorno, obavljaju ga i oni koji mu nisu dorasli. Praksom na ovom sudu uvjerila sam se u postojanje jednih i drugih.

Razmatranjem ovog predmeta još sam se jednim susretom sa ObZ, prisjetila njegovih nedostataka. Sporovi za utvrđivanje očinstva, tako počesto dugo traju, a na sudu mi je rečeno kako troškove vještačenja stranke snose same, nevezano o odredbi čl. 289. st. 4. ObZ, po kojoj se iz sredstava suda isplaćuje predujam za troškove vještačenja.

Isto tako, uvjerila sam se da su teorija i praksa tek dvije strane medalje, te da nam tijekom studija definitivno nedostaje ovog drugog.

Boraveći na sudu tih 10 dana razmišljala sam i o pojmovima pravičnosti, i zakonitosti. Postanu toliko silno važne, kad

---

vidite lica ljudi koji po njih dolaze na sud. Čudno je, ali ni jedan zakon, ni jedno štivo, ne govore toliko kao pogledi onih u toj sudnici ili glas oca koji od toga dana, odlukom suda, sina može vidati samo jednom tjedno. Ljudi plaču na filmove, i ne znajući kakve priče piše život...

Doista postane strašno važno živjeti u državi koja osigurava provedbu zakonitosti i pravičnosti. No treba znati da njih nije moguće stvoriti parolom : «Neka bude svjetlo» i uvjeravanjem svih da je isto upaljeno. Ni pravda ni zakonitost nisu stanja već procesi.

Stoga je nužno shvatiti da osnovni problem ovoga i drugih društava nisu samo loši i nepotpuni zakoni, već je to prvenstveno problem mentaliteta. Mentaliteta ljudi koji su suci pa smatraju da im ta fotelja doista daje nadnaravne sposobnosti, mentaliteta ljudi koji su roditelji nekoj djeci, i svjesni toga, ne priznaju ih, ne žele plaćati alimentacije...

Treba uvijek imati na umu da se zakoni mijenjaju, ali da i ljudi uvijek iznova pronadu načine kako ih zaobići.

Zato, živeći u takvom svijetu, ne zanemarujem važnost i jedne zakonite presude. A, uvjeren sam, da ih velika većina i jest takvih.

Slučaj o kojem sam pisala okončan je presudom, koja je danas i pravomoćna, te uz sve nedostatke koje u njemu možemo naći, ipak ih ni u jednom trenutku ne bi smjeli postaviti iznad činjenice utvrđenog očinstva tome djetetu.

Jedan slučaj je riješen. Na presudu se nitko nije žalio.

Možda ta činjenica govori više od svih stranica ovoga teksta.

Korištena literatura i pravni izvori

S. Triva, V. Belajec, M. Dika, Građansko parnično procesno pravo, Informator, Zagreb 1990.

S. Triva, M. Dika, Zakon o parničnom postupku, 18. izdanje, Zagreb 2001.

M. Alinčić, A. Bakarić Abramović, D. Hrabar, D. Jakovac-Lozić, A. Korać, Obiteljsko pravo, Narodne novine, Zagreb 2001.

Obiteljski zakon, Narodne novine br. 162, od 22.12.1998.

Odluka o grobljima, Službeni glasnik 8/1967.

D. Krapac, Kazneno procesno pravo, Informator, Zagreb 2000.

D. Krapac, Zakon o kaznenom postupku, Denona 2000.